

12/10/2004

**תגובה לדו"ח הוועדה הבינ"ל (IET) בנושא החקלאות הימית במפרץ אילת
ופניה לממשלת ישראל להצלת שוניות האלמוגים.**

1. הוועדה הבינ"ל (IET) לבדיקת המצב האקולוגי של מפרץ אילת הגישה לאחרונה את הדו"ח הסופי שלה הכולל מסקנות והמלצות. הרכב הוועדה היה חסר אקולוג של שוניות אלמוגים בעל מוניטין עולמי. כל ההצעות והפניות של חלק מאיתנו בעניין זה לגופים הרלוונטיים לא נענו. ההרכב הלקוי של הוועדה, עליו התרענו עוד בטרם החלה את פעילותה, הביא לניתוח שגוי של מצב שונית האלמוגים באילת. לצערנו, חברי הוועדה התעלמו לחלוטין מחלק מהנושאים המרכזיים שהוצגו בפניהם ופירשו בצורה מוטעית נושאים אחרים. חובתנו המדעית והאזרחית היא להבהיר את עמדתנו בנושאים אלו על מנת להבטיח את עתיד הסביבה הימית של מפרץ אילת.
2. שונית האלמוגים באילת הינה משאב טבע לאומי ואוצר טבע בינלאומי מהדרגה הראשונה. אחד הגורמים העיקריים להידרדרות השונית בעשור האחרון, הוא ההעשרה בדשנים. מקור הדשנים העיקרי, הנובע מפעילות האדם, הוא בכלובי הדגים. היות ורוב מקורות הזיהום טופלו בעבר (כמו השפכים של העיר אילת ואבק הפוספטים מנמל אילת), אימוץ המלצת הוועדה להעביר את כלובי הדגים ליבשה בפרק זמן של 6-8 שנים פירושו המעשי הוא, המשך העשרת מימי צפון המפרץ בדשנים ופגיעה בלתי הפיכה בשונית האלמוגים הייחודית של אילת.
3. **אנו ממליצים על צמצום מיידי של כמות הדשנים הנפלטים מחוות הדגים ב- 50% לפחות, תוך כדי העתקת חוות הדגים למערכות יבשתיות (עם מניעת כניסת שפכים מזהמים לים) בפרק זמן של 12-18 חודשים. כמו כן, אנו ממליצים על אי הכללת כלובי הדגים במימי מפרץ אילת בתוכנית המתאר הארצית לחופי מפרץ אילת (תמ"א 13).**

4. **בניגוד לדעת הוועדה, עמדתנו המבוססת על נתונים מדעיים מהימנים היא כדלהלן:**

- א. מצבה של שונית האלמוגים באילת מדרדר, בניגוד לספק שמטילה הוועדה בעובדה זו (אשר עומד בניגוד לקביעתה בדו"ח הקודם שלה). הקביעה הנוכחית של הוועדה מבוססת על פירוש שגוי מעיקרו לממצאים שהובאו לפניה, ולפרסומים המדעיים הקיימים בנושא זה.
- ב. הידרדרות השונית, בעשר השנים האחרונות, חלה בד בבד עם ההעשרה בחומרי דשן (נוטריינטים), שמקורם העיקרי, הנובע מפעילות האדם, הוא בכלובי הדגים. פליטת חומרי הדשן היא גורם מרכזי בתהליך הזיהום האינטנסיבי, אותו אנו מתעדים בצפון מפרץ אילת בשנים האחרונות. לפיכך, כל מקור פוטנציאלי של פליטת דשן חייב להיעצר מיידית. קביעה זו שלנו, תואמת תוצאות מחקרים רבים ברחבי העולם הקושרים תמותת שוניות אלמוגים לזיהום בחומרי דשן.
- ג. חומרי הדשן מכלובי הדגים אינם נמהלים בים בקצב מהיר כפי שמנבא מודל תיאורטי עליו הסתמכה הוועדה. למרבה הצער הוועדה לא התייחסה כלל למדידות רציפות בשטח, המצביעות על קצבי מיהול איטיים פי 100 מאלו שהם הסיקו על בסיס המודל התיאורטי. בעיה זו צוינה במפורש בסיכומו של פרופ' אוטולנגי לוועדה.

5. **בצפון מפרץ אילת מתרחש בשנים האחרונות תהליך אקולוגי חמור שכמותו לא תועד בעבר:**

א. המערכת האקולוגית של שונית האלמוגים באילת נמצאת בהידרדרות חמורה וממש על סף קריסה. קיימת פגיעה ברורה במאפייני הרבייה, הגידול והתחדשות של האלמוגים. בנוסף, אחוז הכיסוי החי של האלמוגים ירד באופן דרסטי ב- 10 השנים האחרונות.

ב. ההעשרה בחומרי הדשן מתבטאת בעלית ריכוזם במי העומק ובהכפלה של קצב גידול האצות בים הפתוח. עליה בקצב גידול האצות הוא גורם ישיר לתמותת אלמוגים, כפי שהוכח במחקרים רבים בכל העולם.

ג. תגובות עקה קשות לחומרים רעילים, שמוקדם בסביבת כלובי הדגים, נצפו בבעלי חיים הגדלים בקרקעית הים (ובכללם אלמוגים) המביאות לשיבוש התפקוד הפיזיולוגי שלהם ולנזקים גנטיים. תוצאות חמורות אלו הוצגו בפני הוועדה, אשר התעלמה מהן ללא הנמקה.

6. מסמך מפורט (באנגלית לשימוש חברי הוועדה) המכיל את השגותינו המדעיות לחלק מהמצאים שהוצגו בדו"ח הוועדה נמצא בהכנה.

7. פניה לממשלת ישראל להצלת שוניות האלמוגים.

א. החלטה של ממשלת ישראל לאפשר את המשך פעילותה של החקלאות הימית בצפון מפרץ אילת, לפרק הזמן שהומלץ על ידי הוועדה, תוביל לפיתוח חקלאות ימית ענפה גם בשטחה הימי של ירדן (מידע זה נמסר לנו על ידי עמיתינו הירדנים).

ב. כל השהיה ביורוקרטית בהחלטה לגבי החקלאות הימית באילת תביא להמשך ההתדרדרות של המערכת האקולוגית בצפון מפרץ אילת.

ג. הסיכוי היחיד להתאוששות השונית במצבה הנוכחי הוא נקיטת מדיניות ופעילות שימור סביבתית באופן מיידי כנגד כל גורמי הזיהום הפוגעים בשונית.

אנו, קבוצת מדענים ישראלים, ממרבית מוסדות המחקר בארץ, העוסקים בחקר מפרץ אילת שנים רבות, קוראים לממשלת ישראל לקבל את ההחלטה הנכונה, ברוח המלצתנו, ובכך להציל את שוניות האלמוגים.

בכבוד רב,

שם החוקר	מוסד מדעי
ד"ר אביגדור אבלסון	אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר אורי אורן	אוניברסיטת תל-אביב
פרופ' יאיר אחיטוב	אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר דוד אילוז	אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' יונתן ארז	האוניברסיטה העברית
ד"ר רויטל בן-דויד - זסלו	אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר יעל בן-חיים	אוניברסיטת תל-אביב
פרופ' יהודה בניהו	אוניברסיטת תל-אביב
פרופ' סיון בר	אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר יצחק בריקנר	אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר מנחם גורן	אוניברסיטת תל-אביב
פרופ' צבי דובינסקי	אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר יעקב דפני	אוניברסיטת בן גוריון
ד"ר רזי וגו	אוניברסיטת בן גוריון
ד"ר אסתר וינטר	אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר ירון זיו	אוניברסיטת בן-גוריון
פרופ' יהודה כהן	האוניברסיטה העברית
ד"ר אורן לוי	אוניברסיטת בר-אילן

האוניברסיטה העברית	פרופ' בועז לוז
אוניברסיטת תל-אביב	פרופ' יוסי לוי
האוניברסיטה העברית	פרופ' בועז לוז
אוניברסיטת תל-אביב	ד"ר עופר מוקדי
אוניברסיטת תל-אביב	ד"ר אפרת מרוז-פיין
אוניברסיטת בר-אילן	ד"ר נוגה סטמבלר
האוניברסיטה העברית	ד"ר אמוץ עגנון
אוניברסיטת חיפה	ד"ר מעוז פיין
אוניברסיטת תל-אביב	פרופ' לב פישלזון
אוניברסיטת בן-גוריון	ד"ר אריאל קושמרו
אוניברסיטת בן-גוריון והמכון הבין-אוניברסיטאי באילת	ד"ר משה קיפלאוי
המכללה הימית מכמורת	ד"ר רמי קליין
מכון וויצמן למדע	ד"ר דב קלמן
אוניברסיטת תל-אביב	פרופ' יוג'ין רוזנברג
מכון וויצמן למדע	ד"ר מיכה רוזנפלד
האוניברסיטה העברית והמכון הבין-אוניברסיטאי באילת	ד"ר נדב ששר